

1.1.17

דבר מנהלת שפ"י לעלון המקוון בנושא פנייה לעזרה

תלמידים רבים מגיעים לבית הספר כשהם חווים מצוקה רגשית הקשורה בתסכול במישורים שונים - במישור האישי, החברתי, הלימודי, המשפחתי ובאזורי מגורים מסוימים, גם מצוקה על רקע ביטחוני. יש פער בין הצורך של תלמידים לדבר על מצוקות ובין נטייתם להימנע מליזום פנייה אל המבוגרים במערכת (מורים וגורמים טיפוליים). אנו מאמינים שמתפקידה של המערכת החינוכית ליצור הזדמנויות שונות בבית הספר לשיח אישי של תלמידים על חייהם.

העלון הנוכחי עוסק בפנייה לעזרה מנקודת מבטם של תלמידים ומנקודת המבט של הצוות החינוכי. ברקע של נושא זה נבחנת יכולתו של בית הספר לקיים אקלים של אמון המאפשר התבוננות, איתור, הזמנה לשיחה, הכלה ותמיכה בתלמידים המגלים מצוקה, על יחסי קרבה ואכפתיות בין מורים ותלמידים ובין תלמידים לתלמידים. ליצור מקום כפי שמתאר אותו המשורר אדמיאל קוסמן "מִבְקֵשׁ מְקוֹם שֶׁקֵּט עָלָיו תּוֹנֵחַ הַנֶּפֶשׁ / לְכַמֵּה רְגָעִים בְּלִבְדִּי".

להפוך את מסגרות החינוך למקום שגם הצוות החינוכי וגם התלמידים מרגישים בו תחושת שייכות, ואוהבים לבוא אליו. מקום שהשיח הרגשי היא שפה שמדברים בה בלמידה, באווירה ביחסים.

מִבְקֵשׁ דְּבוּר אֶחָד, נְקִי, נְעִים וְחֵם שֶׁיִּשְׁמַשׁ סִפְסָל. / מְקַלֵּט, לְמִי שֶׁהִי, קְרוֹבָה שְׁלִי, יְלָדָה-יוֹנָה, נְפֹשִׁי שְׁלִי, / אֲשֶׁר יֵצֵא מִן הַתְּבָה, לְכַמֵּה רְגָעִים, בְּשָׁעוֹת הַבֶּקֶר, / וְלֹא מֵצֵאָה מֵאֵז מְנוּחַ לְרַגְלָהּ. (אדמיאל קוסמן)

אנו מודעים לפער הקיים בין הצורך לשוחח על מצוקה לבין הימנעותם של תלמידים מלבקש אותה מהצוות החינוכי.

העלון עוסק בהבנת החסמים והמנגנונים הרגשיים שבבסיס הבחירה לפנות או לא לפנות לעזרה, בפיתוח מסוגלות מהצוות לניהול שיח מעודד פנייה, לפיתוח תגובות אמפטיות, התעניינות והבעת אמון, בהתאמת העזרה המוצעת לגיל התלמידים, למגדר, למאפיינים תרבותיים ועוד.

שפ"י מציע מספר מסגרות ותכניות התומכות במסרים של עלון זה: כישורי חיים, שומרי - סף, חיזוק העמיתים כמסייעים, תכנית חוסן, "גיבורי אל", תכנית עמיתים, דיאלוג מורה תלמיד, שיח רלוונטי עם תלמידים על אלכוהול ועוד.

מבקשת לציין שתי תכניות נוספות שקשורות בעידוד הפניה לעזרה:

"כאן פונים", תכנית התערבות להעלאת מודעות התלמידים לנושא אלימות ומניעת פגיעה בילדים ובני נוער וחיזוק מעמד המורה כדמות מגינה ותומכת"

בעקבות ממצאי המחקר בנושא "התעללות, הזנחה ואלומות כלפי ילדים ובני נוער בישראל: בין שכיחות לדיווח (לב-ויזל רחל, איצקוביץ צבי, 2016) דוח המועצה לשלום הילד (2016) וממצאי המיצ"ב, יזמה ד"ר אורנה שמחון, מנהלת מחוז צפון, פיתוח תכנית התערבות להתמודדות עם תופעת ההתעללות, ההזנחה והאלומות כלפי ילדים ובני נוער. התכנית נבנתה על ידי אנשי מקצוע ביחידה למיניות בריאה ומניעת פגיעה מינית ולוותה במחקר הערכה לפני-אחרי על ידי חוקרים מאוניברסיטת חיפה.

לתכנית זו נקבעו מספר מטרות: להגביר את מודעות התלמידים לתופעת האלימות כלפי ילדים, לחזק את מעמד המורה כגורם אליו ניתן לפנות לעזרה וסיוע ולהגביר את רמת המוכנות לדיווח על פגיעה ואלומות בקרב נפגעים ישירים ולא ישירים. ממצאי המחקר והערכה התכנית מצביעים על כך שמידת המודעות לחומרה של פגיעה בילדים עלתה באופן מובהק לאחר ההשתתפות בתכנית ההתערבות. נמצא כי מעמד המורה והיועצת עלה באופן מובהק בעקבות התכנית כגורם אליו ניתן לפנות בעת פגיעה.

תכנית "מאו"ר"

בימים אלה מוקם על ידי המשרד לביטחון פנים בשיתוף משרד החינוך, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, משרד המשפטים ומשרד התקשורת, מערך מאו"ר – מניעת אלימות ופשיעה ברשת. זהו מערך משולב משטרתי ואזרחי אשר יפעל לאכיפה ולמניעה של תופעות אלימות ופשיעה ברשת האינטרנט, לרבות ברשתות החברתיות, בדגש על אלימות ופשיעה נגד ילדים ובני נוער.

"פָּלְנוּ זְקוּקִים לְחֶסֶד / פָּלְנוּ זְקוּקִים לְמַעַע...". כותב נתן זך. ואביב גפן בשירו יומן מסע מזמין אותנו להיות אלה שפותחים את הלב: " והיה אם מישהו בא / אל תסתובב / כי זה תמיד יכול להיות / זה שידליק לך את הלב / יפרוק את הכאב בשלווה"

בברכה,

חנה שדמי
מנהלת אגף א' שפ"י